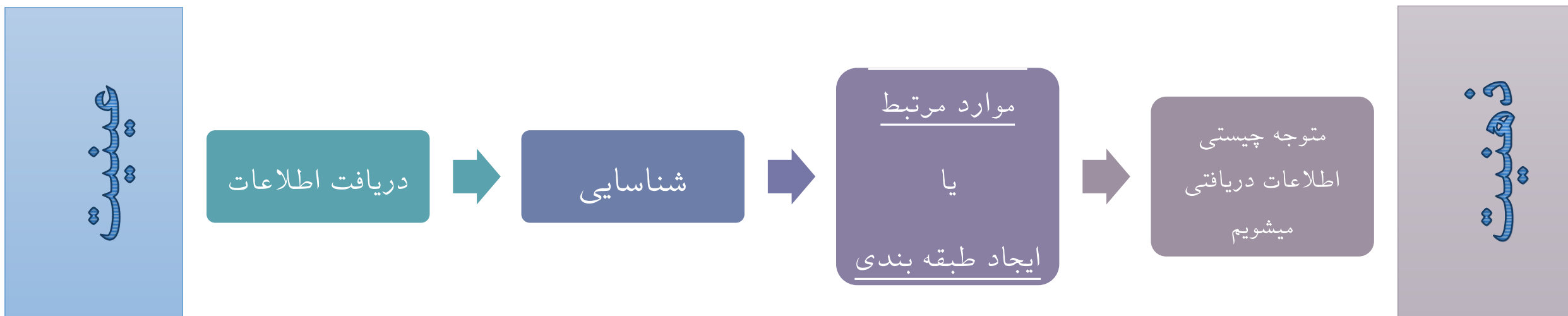

ادراک محیط

ادراک محیط: (مقدمه)

ادراک، فرآیند سازماندهی و تفسیر اطلاعات حسی جهت معنادار کردن آنها تعریف می شود.

ادراک مرحله ای است که در آن اطلاعات ارسال شده توسط حواس به مغز و دستگاه عصبی ، سازماندهی و تفسیر می شود

در مورد کلیه حواس این دسته بندی اتفاق می افتد، از جمله بویایی و چشایی و غیره اگر برای بار اول مواجه با چیزی آن را درک کردیم، به آن جذب می گویند و بعداز مقایسه با داده های قبلی و حدس و تصحیح به آن انطباق گویند.

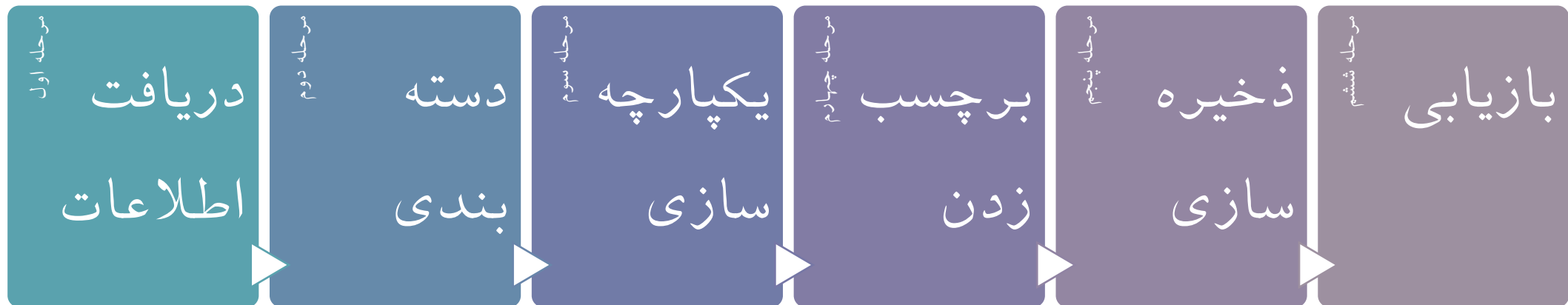
اگر اطلاعات مشابه را در ذهن نداشتیم، در این شرایط دسته ای جدید برای این اطلاعات در نظر گرفته و معنایی جدید به آن دسته و مشابه آن می بخشیم. (دوران کودکی)

اطلاعات به دست آمده را بعد از معنا بخشی در طبقه ای که متعلق به آن است قرار می دهیم.

در جریان معنابخشی گاهی با اطلاعاتی مواجه می شویم که از حواس مختلف دریافت شده اند اما مرتبط با یک مفهوم هستند. کلیه اطلاعات مربوط به یک مفهوم دسته بندی می شوند و در یک طبقه قرار می گیرند

مراحل ادراک:

بنابراین ما اطلاعات به دست آمده را پس از معنابخشی در طبقه ای متعلق به آن است قرار می دهیم. در جریان معنابخشی گاه با اطلاعاتی مواجه می شویم که از حواس مختلف دریافت شده است، اما مرتبط با یک مفهوم است.

مراحل ادراک

روش های ادراک

روش های ادراک از نظر گاردنرو همکارانش

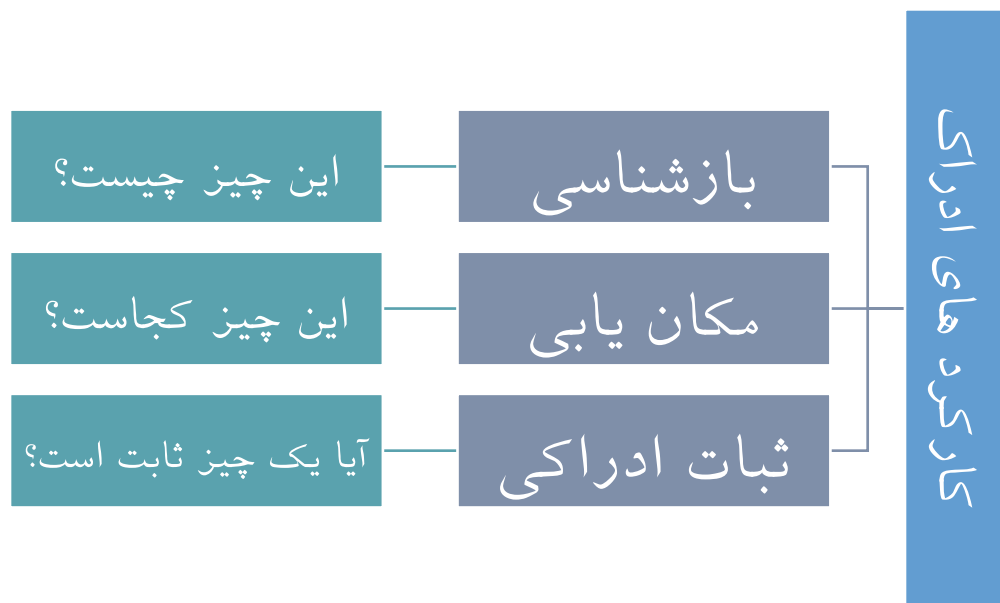
تئوری نسبیت در ادراک:

- از آن جا که ادراک مکانیسمی بیرونی-درونی دارد، بخشی از آن وابسته به ذهن افراد و ملاک های فردی است.
- برخی افراد در جهت یابی قوی ترند و برخی در توجه کردن و دقت. ادراک تحت تاثیر علایق و تمایلات انسان نیز هست. به طور کل می توان گفت:
- ۱- تمایلات و آرزوها ۲- ارزش ها و علایق ۳- تلفیق دیگران ۴- تاثیر اشیا با ارزش
- ۵- تنبیه و پاداش ۶- موفقیت و شکست ۷- درد و ناراحتی ۸- شدت وضعف درد و ناراحتی
- ۹- موضوعات عاطفی ۱۰- مفهوم کلمات
- همگی ۱۰ مورد در ادراک، موثر و نقش پر رنگی دارند

در این راستا ترستون با انجام تحقیقاتی تفاوت های افراد در فرایند ادراک فقط کمی است و موردی وجود ندارد که مورد ادراک قرار نگیرد.

کارکردهای ادراک:

ادراک مارا در درک شرایط و امکان تصمیم گیری برای رفتار یاری می دهد.

بازشناسی: (تعیین چیستی)

در واقع بازشناسی یک چیز، نسبت دادن آن به یک مقوله است.

- با کمک بازشناسی میتوان به خصوصیات ضمنی یک چیز پی برد.
- مثال: این بزرگراه است پس نمیتوانم از عرض آن عبور کنم

چگونه از شکل شیء برای نسبت دادن آن به مقوله مناسبش استفاده میکنیم؟

- دستگاه ادراکی ما برای توصیف اشیاء بر حسب عناصری مانند خطوط، لبه و زوایا استفاده میکند.
- سپس توصیفی که از شیء فراهم کرده را با توصیفی که از قبل در ذهن ذخیره شده مقایسه میکند و همخوان ترین آن را انتخاب میکند که این موضوع را بنتلی و همکارانش آن را سازگاری بصری می نامند.
- مثال: با توجه به ظاهر یک ساختمان بتوانیم عملکرد آن را تشخیص دهیم.
- نتیجه: هر چه فرم فضا به اشکال ساده هندسی نزدیک تر باشد بازشناسی آن آسانتر خواهد بود. (نمونه میدان نقش جهان)

مکان یابی فضایی:

ادراک، امکان شناسایی چیزها را برای ما ایجاد می کند. اما برای انجام فعالیت در فضا و تعامل با آن، اینکه آن را بازشناسیم کافی نیست.

مکان یابی

ادراک حرکت

ادراک فاصله (عمق)

جدا سازی اشیا از یکدیگر و از
زمینه

جدا سازی اشیا از یکدیگر و از زمینه :

(مکان یابی)

- دستگاه ادراکی ما تصاویری را که بر روی شبکه

چشم مان منعکس می شود، به صورت شکل هایی متمایز که بر روی یک زمینه قرار گرفته اند سازمان میدهد. بخش هایی که به عنوان شکل دیده می شوند همان اشیای مورد توجه ما هستند. این بخش ها منسجم تر از زمینه بوده و در جلوی آن دیده میشوند. این ابتدایی ترین نوع سازماندهی ادراک است.

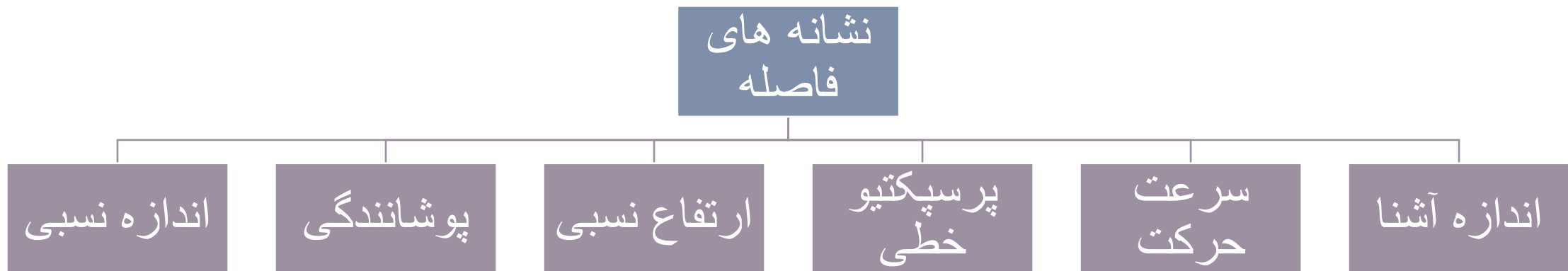
مجاورت خط های زوجی مارا و می دارد که این شکل را به صورت سه جفت خط با یک خط اضافی در سمت راست ببینیم.

همان خط های قبلی که یک زائده هایی به آنها افزوده شده، اینک به جفت شدن خط ها در جهت عکس می انجامد: سه مربع بریده و یک خط اضافی در سمت چپ.

ادراک فاصله : (عمق) (مکان یابی)

- این توانایی با کمک ساختار فیزیولوژیکی چشم ما امکان پذیر می شود و برای ادراک آن از نشانه های فاصله کمک می گیریم.
- (نشانه های فاصله نشانه هایی هستند که به کمک آن عمق را درک میکنیم)

نشانه های فاصله :

(ادراک فاصله)

۱. اندازه نسبی: اشیا مشابه ولی با اندازه های

مختلف. (کوچکتر = دورتر)

۲. پوشاندگی: شیء طوری قرار گیرد که مانع دیده

شدن شیء دیگری شود

۳. ارتفاع نسبی: در میان اشیاء همانند آنهایی که

در ارتفاع بالاتر قرار دارند دورتر ادراک میشوند

۴. پرسپکتیو خطی: هنگامی که خطوط موازی

همگرا به نظر آیند، طوری ادراک میشود که گویی در

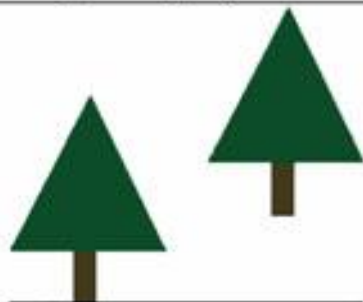
دور دست ناپدید شده اند.

(الف) اندازه نسبی

(ب) پوشاندگی

(ج) ارتفاعات در میدان دید

(د) عمق نمایی خطی

نشانه های فاصله :

(ادراک فاصله)

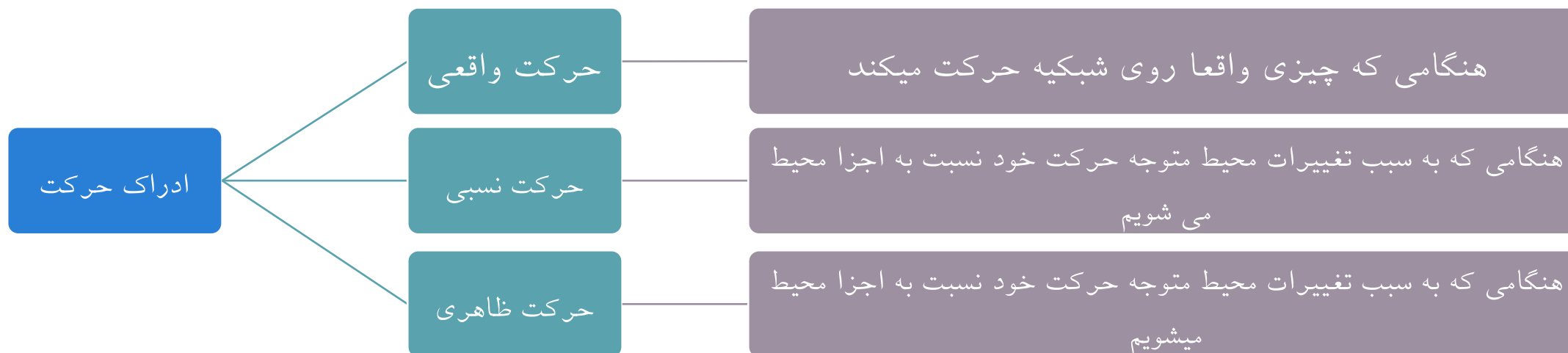

- **۵. سرعت حرکت:** یکی دیگر از نشانه های مهم فاصله، از حرکت مایه میگیرد.
- مثال: در هنگام حرکت قطار سریع السیر اشیاء نزدیک با سرعت زیاد و اشیاء دور با سرعت کم در جهت مخالف حرکت میکنند.
- **۶. اندازه اشیاء:** این نشانه حاصل تجربیاتی است که ما در مورد اندازه استاندارد اشیاء داریم به طور مثال با در نظر گرفتن اندازه استاندارد اتوموبیل با کوچکتر شدن آن متوجه دور بودن آن می شویم.
- تخمین ارتفاع ساختمان به کمک در نظر گرفتن مقیاس انسانی

ادراک حرکت: (مکان یابی)

- درک وضعیت بدنی به ما نشان میدهد که آیا ما در حال حرکت هستیم یا شیء مقابل در حال حرکت است. (در اطراف ما پر از نشانه های ثابتی است که به ما در باره حرکت اطلاعات میدهد)

حرکت انواع مختلف دارد که در این قسمت به بررسی سه نوع از آن میپردازیم

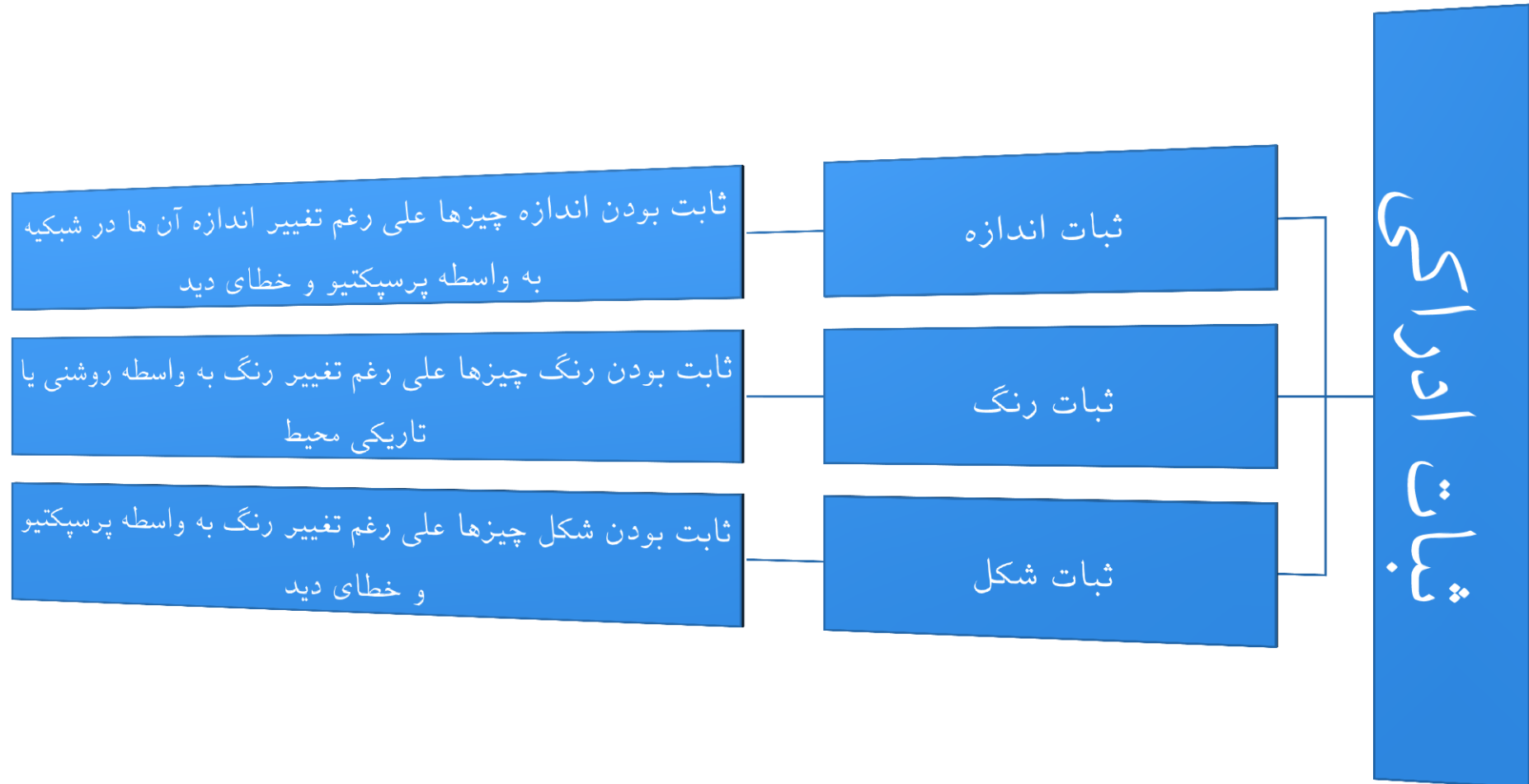
ثبات ادراکی:

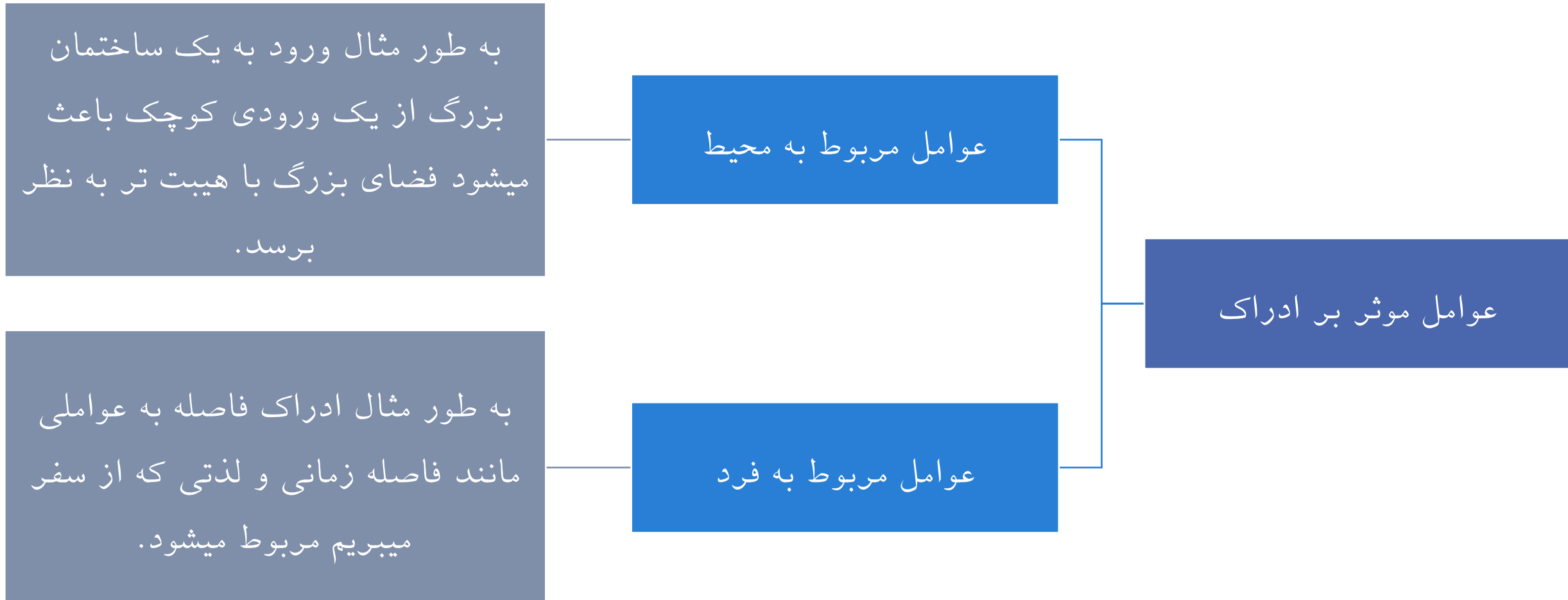
- پدیده ثبات، سومین کارکرد ادراک است که از طریق آن اشیاء واقع در میدان دید ما، علی رغم تغییرات شکل ظاهری آنها بر شبکه چشم ما، خصوصیات خود را حفظ میکنند.
- (شیء در هر حالت-زاویه-نور و رنگی که باشد همواره ثابت به نظر میرسد)
- مثال: افرادی که درون یک صف ایستاده اند با دور شدن از ما قد آنها کوتاه تر از افراد نزدیک به ما نیست.

اگر دستگاه ادراکی ما این قابلیت را نداشت با یک تغییر کوچک در شیء، آن را یک چیز جدید درک میکردیم و جهان اطراف ما تبدیل به مجموعه ای از تجربه های ادراکی بی پایان و نل همانند می شد.

مقوله های ثبات ادراکی:

تقسیم بندی عوامل موثر بر ادراک:

عوامل محیطی موثر بر ادراک:

شرایط ادراک

شرایط محیطی موثر بر گیرنده های حسی مانند دما
نور رطوبت فشار باد

فاصله فرد از شیء

تغییر ادراک چیزها در فواصل مختلف

مقیاس

تغییر ادراک چیزها در مقیاس های مختلف

زمان

تغییر ادراک چیزها در زمان های مختلف

عوامل مربوط به فرد :

ظرفیت ادراک:

این موضوع که ما موجوداتی با ظرفیت و توانایی محدود هستیم واقعیتی غیر قابل انکار است. بنابراین اگر بیش از حد اطلاعات به دستگاه ادراکی ما برسد یا دچار خطای ادراکی میشویم یا کلافه از حضور در آن مکان. (مانند خیابانی پر از تابلوهای رنگارنگ فروشگاهها که باعث میشود نتوانیم به راحتی فروشگاه مورد نظر را بیابیم)

ظرفیت ادراک

آمادگی ادراک

تاثیر اجتماع

زبان و ترکیبات لفظی

گزینش و مقاومت ادراکی

عوامل مربوط به فرد

ظرفیت اد

• حداکثر توانی است که یک فرد برای ادراک محیط دارد .

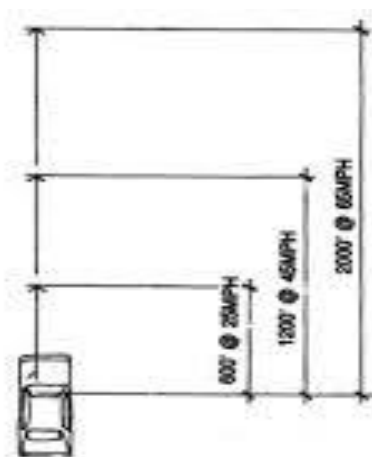
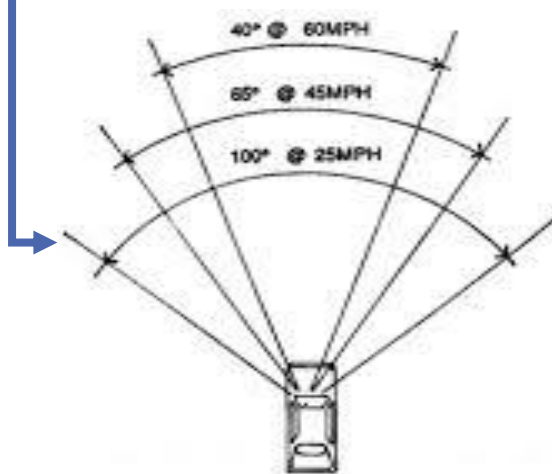
اگر حجم و نوع اشعات دریافتی از محیط با ظرفیت دستگاه ادراکی ما هماهنگ نباشد آزار دهنده خواهد بود

به عنوان طراحان شهری ، با تعیین نحوه حرکت استفاده کنندگان در محیط و طراحی آن به صورت تجربه ای حسی و متحول شونده میتواند غنای آن تجربه را به حداکثر برسانیم . به این ترتیب تجربیاتی که قبل از دیدن یک مکان به صورت محدود صورت می گیرد و نیز آن ها که بعد از دیدن مکان کسب شده و عمیق تر هستند ، همگی بخشی از تجربه آن مکان را تشکیل می دهند .

شرایط فیزیولوژیک

توقعات و انتظارات ما

سرعت حرکت

نقطه تمرکز با افزایش سرعت دورتر میشود . با افزایش سرعت دید جانبی کاهش پیدا می کند . با افزایش سرعت ، جزییات پیش زمینه کمرنگ میشود . با افزایش سرعت میزان اطلاعات دریافتی از فضا کاهش پیدا می کند .

• آمادگی ادراک را می توان آمادگی ذهنی برای ادراک تعریف کرد

عواملی نظیر ارزشها، معیارها، اولویتها، تجارب، اهداف و استعدادها و موقعیت ،فردی، حالات روحی، خواب آلودگی، انگیزه، بی توجهی و عدم تمرکز، انتظارات شغل و ...در این آمادگی موثرند.

سازگاری با بعضی محیط ها و ویژگی آنها باعث میشود که به آنها عادت کنیم واقعا آن ها را نبینیم که به آن بی حسی یا کرختی محیطی می گویند .مثل همان مسیری که هر روز از آن عبور میکنیم .

تفاوت های ادراکی در میان افرادی که در حرفه های مختلف آموزش دیده اند در کمیت عناصر ادراک شده نیست بلکه این کیفیت ادراک است که در گروههای مختلف متفاوت است .در این میان آنچه برای ما معماران و طراحان شهری مهم است مواردی است که در گروه های مختلف افراد مشترک است .مانند ارزش ها ، معیار ها و اولویت های اجتماعی ، عشیق جمعی و انتظارات افراد

عوامل مربوط به فرد

آمادگی ادراک

ظرفیت ادراک

تاثیر اجتماع

زبان و ترکیبات لفظی

گزینش و مقاومت
ادراکی

عوامل مربوط به فرد

آمادگی ادراک

ظرفیت ادراک

تاثیر اجتماع

زبان و ترکیبات لفظی

گزینش و مقاومت ادراکی

اساس ادراک معنا بخشی است .

بخش مهمی از عامل معنی بخشی ، ارزش ها و نگرش های متأثر از شرایط اجتماعی و فرهنگی است

در تشش برای معنی دادن به اطشعات حسی ای که در هر زمان دریافت می کنیم به شدت به تجارب قبلی مان در محیط وابسته هستیم

ادراک ما در محیطهای متفاوت به اورت متفاوتی شکل می گیرد، در محیطهای شهریا تراکم زیاد، با گوشه های قائم، خطوط اف و مستقیم نسبت به محیطهای ارگانیک که دارای زاویه های نرم و خطوط گرد هستند، ادراک متفاوتی دارند . به این پدیده، یعنی وابستگی ادراک به زمینه های محلی، محیطی و تجربیات پیشین اعتبار اکولوژیک گفته می شود

ادراک تنها یک پدیده روانی-فیزیولوژیکی نیست بلکه پدیده ای روانی - اجتماعی نیز هست.

وقتی از ادراک اجتماعی حرف میزنیم ، منظور نقش تاثیر های اجتماعی در ادراک محیط و همین طور ادراک پدیده های اجتماعی است

تصور افراد ساکن کویر و دشتهای وسیع بدون عناصر عمودی

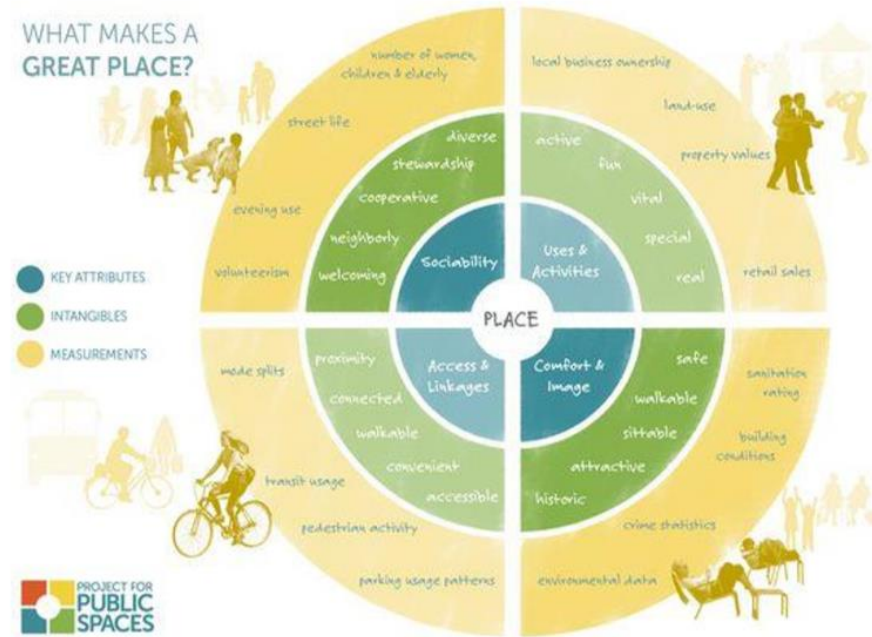
تصویر ۱۷ - ۵: تأثیر فقدان محرک‌های عمودی در محیط بر خطاهای ادراکی

- از آنجایی که اجتماع یکی از منابع تعیین معنی برای ما است، ارزش‌های آن چارچوبی مرجع به وجود می‌آورد که گاهی باعث مقاومت ادراکی در برابر عناصر نا آشنا، نا مانوس، بی معنی و ... شده و گاهی باعث گزینش موارد خاص برای ادراک می‌شود. در طراحی باید ادراکات متفاوت فرهنگی را شناخت، و متناسب با آن عمل کرد

- هنگامی که برای گونه های مختلف یک شی الفاظ متفاوتی به کار می بریم دقت ما در ادراک آن افزایش یافته ، امکان تشخیص محرک های مختلف بیشتر خواهد بود

این موضوع در مورد رنگ ها بسیار ملموس است

عوامل مربوط به فرد

آمادگی ادراک

ظرفیت ادراک

تاثیر اجتماع

زبان و ترکیبات لفظی

گزینش و مقاومت ادراکی

عوامل مربوط به فرد

آمادگی ادراک

ظرفیت ادراک

تاثیر اجتماع

زبان و ترکیبات لفظی

گزینش و مقاومت ادراکی

اگر ادراک پدیده‌ی مورد نظر ایجاد رضایت در سیستم ادراکی ما بکند و با ارزش‌ها و هنجارهای ما متناسب باشد انگیزه‌ای مثبت به وجود می‌آورد که موجب تشکیل طرح ادراکی از آن پدیده می‌گردد

مقاومت ادراکی

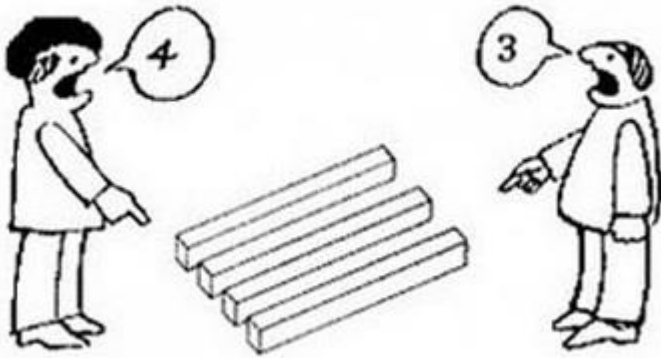
گزینش ادراکی

- ادراک نتیجه پردازش و تصفیه (اطشعات ارسالی محیط) توسط فرد است. به عبارت دیگر جدا کردن فرد از محیط در ادراک نهایی غیر ممکن است.

فرآیند ادراک: حرکت از عینیت محیط به ذهنیت فرد

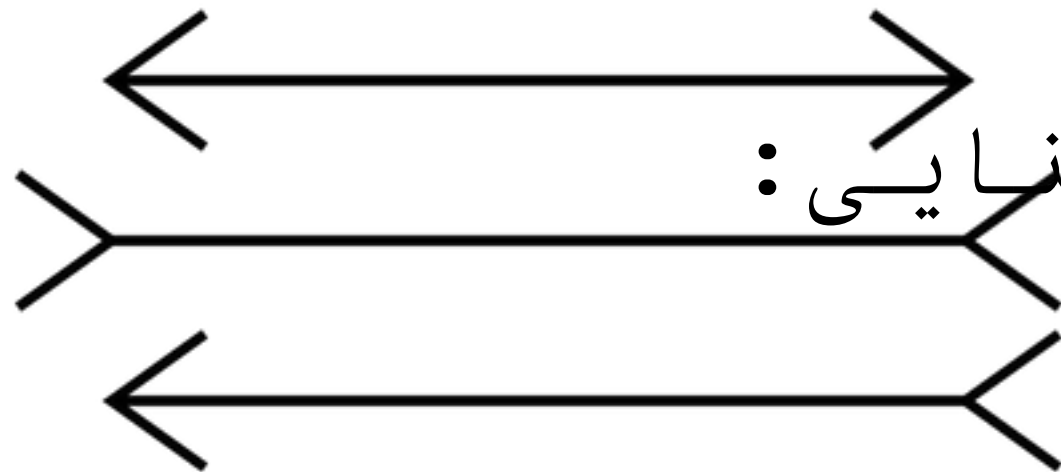
رفتار: فرآیند تبدیل ذهنیت فرد به عینیت

خطاهای ادراکی:

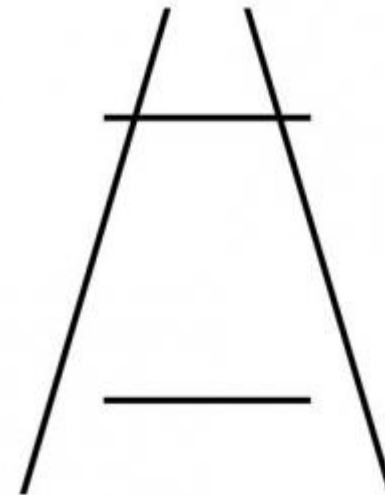
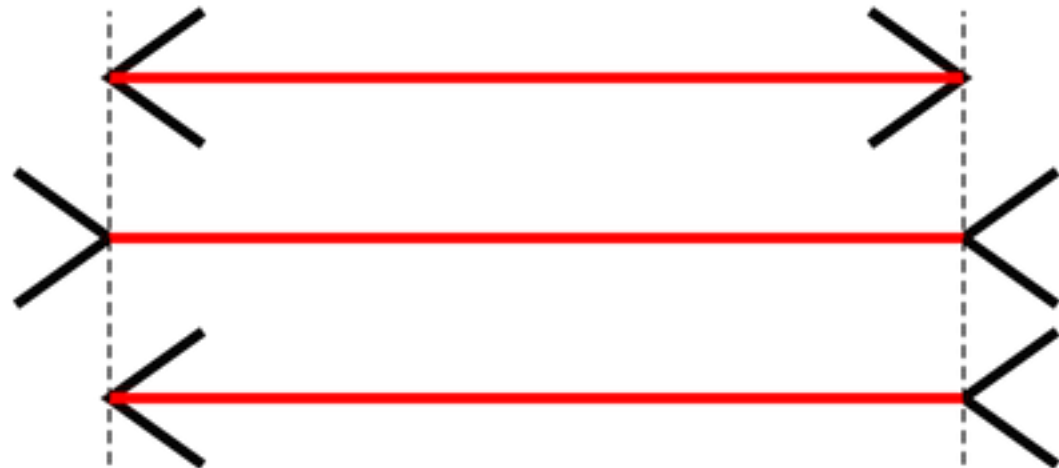
- طی فرایند ادراک عواملی باعث میشوند تا آنچه که ما ادراک میکنیم مطابق واقعیت نباشد، وقتی که ادراک از اشیا و امور، منطبق با واقعیت نباشد خطای ادراکی اتفاق می افتد.

خصوصیات فیزیولوژیک انسان، محتوای پیام، عدم تجزیه و تحلیل درست ذهن انسان از اطلاعات پیام، پرازیت های موجود در مسیر پیام، شرایط محیطی، کدهای فرهنگی، از عوامل تاثیرگذار در خطاهای ادراکی هستند.

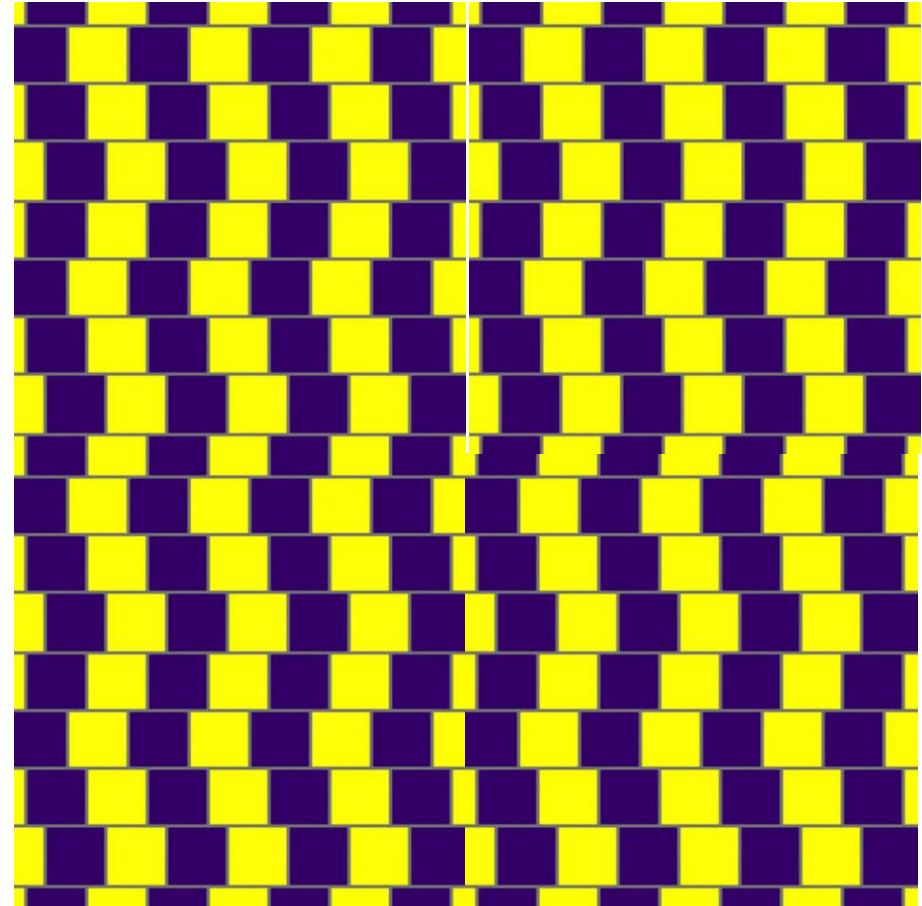
خطاهای دستگاہ بینایی:

- وجود عناصر نامتجانس در دو سوی خطوط موازی:

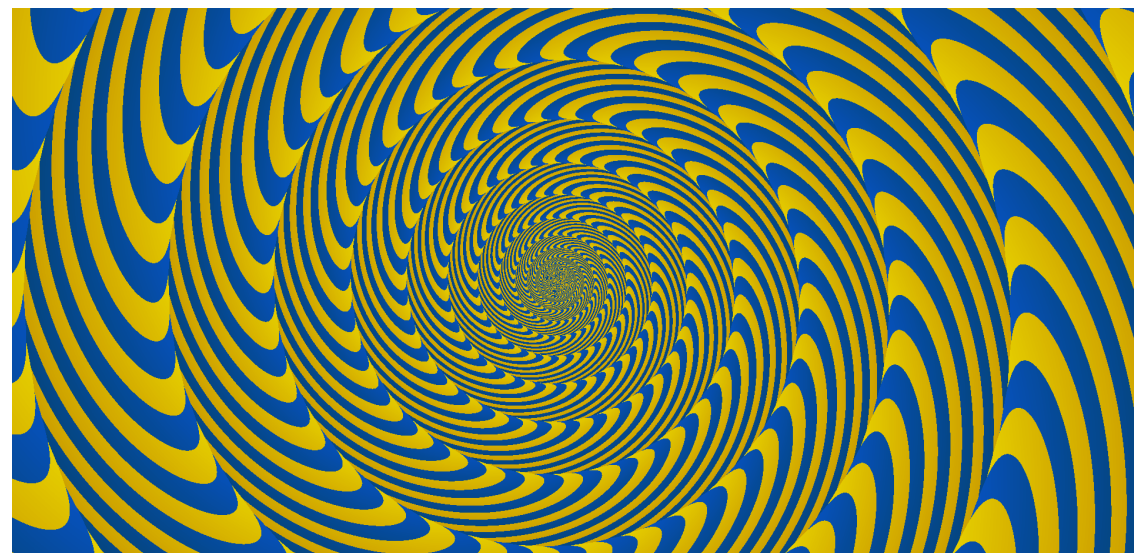
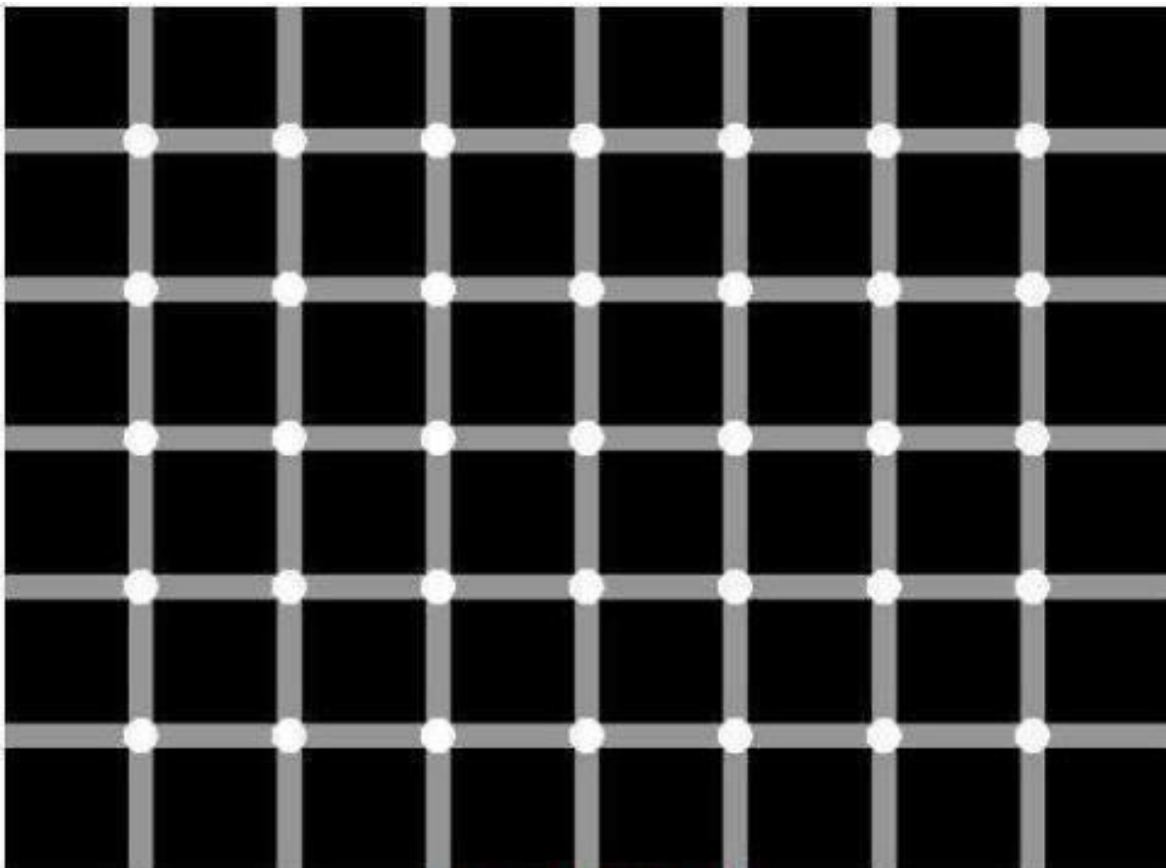
خطاهای دستگاه ب

- تاثیر الگوهای زمینه بر طرح کلی

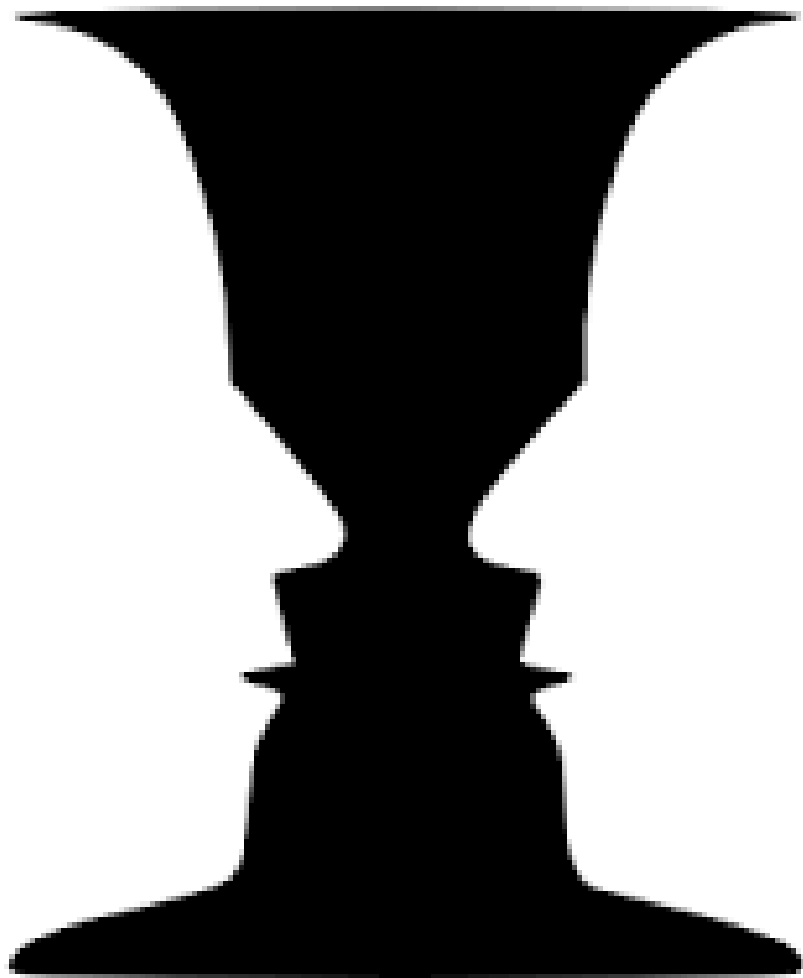
خطاهای دستگاه بینایی:

- تاثیر پس دید ها و رد تصاویر بر روی شبکه در اثر حرکت چشم

خطاهای دستگاه ب

- ناتوانی در جدایی ساختار فضایی شی از اطلاعات موجود در زمینه ای که در آن قرار گرفته است

- در نهایت نمیتوان انتظار داشت محیطی که از نظر طراح مطلوب ، زیبا و کارآمد پنداشته می شود در نظر سایر افراد جامعه نیز تعبیر و تفسیری مشابه داشته باشد . چراکه انسان برای معنا بخشی و تفسیر اطلاعات به عوامل بسیاری وابسته است

بنابر این طراحی خودشیفته که مقهور روش ها ، تکنیک ها و معیار های جهانشمول باشد نه فقط طرحی کارساز ارائه نخواهد داد بلکه در عمل فرصت استفاده مناسب و دلخواه را از شهروندان خواهد گرفت

● سپاس از حسن توجه شما